

รูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูต้นแบบตามหลัก
ไตรสิกขา สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา*
A MODEL OF TEACHING AND LEARNING DEVELOPMENT FOR MODEL
TEACHER ACCORDING TO THREEFOLD TRAINING MAIN FOR
SCHOOLS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE

ประนอม กรีอารีย์

Pranom Kreearee

สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย

Suthiphong Sriwichai

ระวิง เรืองสังข์

Rawing Ruangsanka

พงศธร มหาวิจิตร

Phongsathron Mahavijit

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-Mail: Wilawankaew2534@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครูต้นแบบ ตามหลักไตรสิกขา สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 2) พัฒนารูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูต้นแบบ ตามหลักไตรสิกขา สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และ 3) นำเสนอรูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูต้นแบบ ตามหลักไตรสิกขา สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้านเอกสารด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และการวิเคราะห์ทางสถิติ คือ หาค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

* Received 29 July 2019; Revised 20 August 2019; Accepted 20 September 2019

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครูต้นแบบ คือ 1) ด้านผู้สอน ครูผู้สอนไม่เห็นความสำคัญ ขาดประสบการณ์หรือความชำนาญปฏิเสธการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ ครูผู้สอนขาดการสร้างสรรค์ประกอบต่าง ๆ เพื่อจัดการเรียนการสอน 2) ด้านเนื้อหา เนื้อหาการเรียนยาก ซับซ้อน ไม่ทันเหตุการณ์ และจำนวนเนื้อหาไม่เหมาะสมกับระดับพื้นฐานของนักเรียนในแต่ละชั้นและเวลา 3) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอนไม่กระตุ้นความสนใจและไม่หลากหลาย 4) ด้านสื่อและสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน สื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนไม่เพียงพอ และอยู่ในสภาพที่ไม่น่าสนใจ 5) ด้านการประเมินผลการเรียน มีสาเหตุมาจาก 2 ประการ คือ ปัญหาการวัดและประเมินผลด้านครูผู้สอน และปัญหาการวัดและประเมินผลด้านเครื่องมือวัดผล และ 6) ด้านผู้เรียน ผู้เรียนมุ่งเน้นการเข้าหาสิ่งบันเทิง เกม หรือการเข้าสังคมการพูดคุยมากกว่าจะเข้าสู่ด้านการเรียนรู้ ผู้เรียนขาดความตั้งใจในการเรียนรู้ ผู้เรียนใช้เครื่องมือในการสืบค้นข้อมูลไม่ถูกต้อง และไม่เหมาะสม ผู้เรียน เน้นความสนุกสนาน ขาดการใฝ่รู้ และขาดการปลูกฝังการเป็นสังคมแห่งนักอ่าน

2. การพัฒนารูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูต้นแบบ ตามหลักไตรสิกขาสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามี 3 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาค้นคว้า ทฤษฎี แนวคิด แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ 2) การพัฒนารูปแบบ และ 3) การตรวจสอบรูปแบบ ดำเนินการตรวจสอบรูปแบบทั้ง 4 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความถูกต้อง และในระดับมาก ได้แก่ ด้านความเหมาะสม และด้านความเป็นไปได้ ตามลำดับ

3. รูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูต้นแบบ ตามหลักไตรสิกขาสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ประกอบด้วย 5 ส่วน คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน 4) การนำรูปแบบไปใช้ และ 5) เงื่อนไขแห่งความสำเร็จ

คำสำคัญ: การจัดการเรียนการสอน, หลักไตรสิกขา, ครูต้นแบบ

Abstract

This research. 1) to study the problems of teaching and learning management of master teachers According to the threefold training main principle Educational institutions under the Office of Secondary Education Area

2) Develop the model of teaching and learning development of the master teacher According to the threefold training main principle Educational institutions under the Office of Secondary Education Area and 3) Present the model of teaching and learning development of the master teacher According to the threefold training main principle Educational institutions under the Office of Secondary Educational Service Area This research is a Mixed Methodology Research. The research instrument was a questionnaire. Analyze data with content analysis papers. And the statistical analysis is percentage frequency distribution mean standard deviation.

The research found that:

1. The problem of teaching and learning of the master teacher is 1) As for teachers, teachers do not see the importance. Lack of experience or expertise and refuse to use innovative media and information technology Teachers lack the creation of various elements to manage teaching and learning 2) In terms of content, content, learning difficulties are difficult to keep up with events. And the amount of content is not suitable for the basic level of students in the class and time 3) Teaching and learning activities Teaching activities do not stimulate interest and not variety 4) Media and support for teaching and learning Media used in teaching and learning management is not enough. And in an unattractive condition 5) Evaluation of academic performance Caused by 2 reasons: problems in measuring and evaluating teachers And problems in measurement and evaluation of measurement instruments And 7) the learners focus on approaching entertainment, games or socializing, talking, rather than entering the learning field Students lack the intention to learn. Students use the tools to search for information that is incorrect and inappropriate. Students focus on fun, lack of knowledge and lack of cultivating a society of readers.

2. The development of the model of teaching and learning management of master teachers According to the threefold training main principle Educational institutions under the Office of Secondary Education Area . There are 3 steps in the Office of the Secondary Education Office. 1) study the theory, then analyze the data, 2) develop the model, and 3) Pattern validation The four aspects of the study were examined at a high level. When considering each side with the

highest average. At most levels The benefits. Accuracy And at the high level, the appropriate. And the feasibility of the order.

3. The development of the problems of teaching and learning management of master teachers According to the threefold training main principle Educational institutions under the Office of Secondary Education Area consists of 5 sections. 1) the principles 2) the objectives 3) Learning and Teaching development, 4) application of the model, and 5) conditions of success.

Keywords: Learning, The Threefold Training Main, Master Teacher

บทนำ

ทักษะแห่งอนาคตใหม่ในศตวรรษที่ 21 (21ST Century Skills) เป็นทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนคนไทย ในฐานะการเป็นพลเมืองของโลก ที่มีการดำรงชีวิตอยู่ท่ามกลางโลกแห่งเทคโนโลยี โลกของเศรษฐกิจและการค้า โลกาภิวัตน์กับเครือข่าย ความสมดุลของสิ่งแวดล้อมและพลังงาน ความเป็นสังคมเมือง ความเป็นสังคมผู้สูงอายุ และความเป็นโลกส่วนตัวอยู่กับตัวเอง เกิดเป็นสังคมก้มหน้า สิ่งเหล่านี้เป็นโจทย์ที่จะจัดการศึกษารองรับความเป็นศตวรรษที่ 21 กันอย่างไร (บุญชม ศรีสะอาด, 2559) เพื่อให้คนไทยมีคุณลักษณะด้านการเรียนรู้ที่สามารถปรับตัวได้อย่างชาญฉลาดเท่าทัน มีภาวะความเป็นผู้นำด้านการทำงาน ที่สามารถชี้นำตนเองในการพัฒนาการสร้างงานและอาชีพ และตรวจสอบการเรียนรู้ของตนเองได้อย่างมีสติ และด้านศีลธรรม ที่ให้ความเคารพซึ่งกันและกัน มีความซื่อสัตย์ และเป็นพลเมืองที่มีคุณค่า

Prensky กล่าวว่า นักเรียนในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตมาก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการแต่งตัว รูปแบบของการแสดงออก นักเรียนในปัจจุบันตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงมหาวิทยาลัยแสดงให้เห็นถึงการเป็นคนรุ่นใหม่ที่เติบโตมาพร้อมกับเทคโนโลยีใหม่ และมีการใช้เวลาส่วนมากอยู่กับคอมพิวเตอร์ เกม อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์มือถือ รวมทั้งของเล่นต่าง ๆ ในยุคดิจิทัล นอกจากนั้นยังเห็นได้ว่า เด็กในยุคปัจจุบันมีระบบคิดและกระบวนการทางสารสนเทศที่แตกต่างจากคนรุ่นก่อนหน้าอย่างสิ้นเชิง คนรุ่นก่อนหน้านี้ เป็นกลุ่มคนที่ไม่มีความรู้ความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต หรือเทคโนโลยีที่เป็นดิจิทัล (สมหมาย อ้าดอนกลอย, 2556)

ครูต้นแบบ (Master Teacher) เป็นบุคลากรวิชาชีพซึ่งทำหน้าที่หลักทั้งทางการเรียนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ทั้งในสถานศึกษาของรัฐและเอกชนโดยมีองค์ประกอบ คุณลักษณะที่เพียบพร้อมในด้านความรู้ในวิทยาการในฐานะครูและพลเมืองที่มีคุณภาพมีความสามารถ และทักษะในด้านการเรียนการสอนที่

สร้างสรรค์การเรียนรู้ร่วมกับเป็นบุคลากรในวิชาชีพชั้นสูงมีคุณธรรมจริยธรรมและบุคลิกภาพสมกับความเป็นครูและมีความรู้ (บุญยืน ทูบแป้น, 2558) อย่างลึกซึ้งกว้างขวางในศาสตร์สาขาที่สอน (Subject Matter) โดยครูต้นแบบจะมีวิธีการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย พร้อมทั้งจะพัฒนาผู้เรียนในหลากหลายแนวทาง ไม่ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงในด้านใด ครูต้นแบบจะมีเทคนิควิธีในการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสม

จากสาเหตุและปัญหาของเด็กในศตวรรษที่ 21 ดังกล่าว ผู้วิจัยสนใจทำงานวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูต้นแบบ ตามหลักไตรสิกขา สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา” เพื่อต้องการทราบว่าครูต้นแบบหลังจากที่ได้รับรางวัลครูต้นแบบไปแล้วนั้น หลังจากมีการเปลี่ยนแปลงกลุ่มผู้เรียน เปลี่ยนแปลงสถานที่และกาลเวลา มีปัญหาในการจัดการเรียนการสอนหรือไม่ และได้ใช้หลักธรรมใดในการบูรณาการการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเป็นบุคคลที่อยู่ในศตวรรษที่ 21 อย่างมีความสุขและเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศและโลก เมื่อผู้วิจัยได้ทราบปัญหาแล้วจึงได้นำมาวิเคราะห์สังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูต้นแบบตามหลักไตรสิกขา สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแล้ว เพื่อจะได้นำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนการสอนของครูต้นแบบอีกประเภทหนึ่งสำหรับการพัฒนาวิชาชีพครูและสังคม ให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมกับนานาประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของการจัดการเรียนการสอนของครูต้นแบบ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูต้นแบบ ตามหลักไตรสิกขาสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูต้นแบบ ตามหลักไตรสิกขา สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูต้นแบบ ตามหลักไตรสิกขาสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา รูปแบบที่ใช้ในการวิจัยเป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) และใช้วิธีการเก็บข้อมูลแบบผสมวิธี (Mixed Method) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูต้นแบบในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 42 เขต จำนวน 2,358 โรงเรียน โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นประชากร จำนวน 2,358 คน และจำนวนครูต้นแบบที่เป็นประชากร จำนวน 135,081 คน ใช้ข้อมูลในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ออกเป็น 1 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการตรวจสอบรูปแบบการจัดการเรียนการสอนของครูต้นแบบ ตามหลักไตรสิกขา สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา คือ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา และครูต้นแบบ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 42 เขต กำหนดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของ Taro Yamane ได้กลุ่มตัวอย่าง และนำมาสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi Stage Sampling) (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2544)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบคำถามสัมภาษณ์แบบปลายเปิด (Open-ended Questions) ที่ผู้วิจัยสร้างเอง เพื่อสัมภาษณ์ครูต้นแบบ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เหนือในการแปลความหมายค่าเฉลี่ย น้ำหนักคำตอบ ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์โดยใช้แนวความคิดของเบสท์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2535)

2.2 การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 8 คน ที่มีความเชี่ยวชาญ และเป็นที่ยอมรับในเรื่องเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขา สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data Analysis) ได้แก่ การนำผลของการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม มาวิเคราะห์เนื้อหาโดยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบ 3 เสา่ ตามกรอบแนวคิดของ (สุภางค์ จันทวานิช, 2540)

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data Analysis)

สำหรับครูต้นแบบและผู้บริหาร สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ได้นำข้อมูลจากการแจกแบบสอบถามเกี่ยวกับการตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูต้นแบบ ตามหลักไตรสิกขา สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ตามมาตรฐานการตรวจสอบ 4 ด้าน คือ 1) ความเป็นประโยชน์

2) ความเป็นไปได้ 3) ความเหมาะสม 4) ความถูกต้อง การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

1. ผลสภาพปัญหาของการจัดการเรียนการสอนของครูต้นแบบ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

1.1 ผลการวิจัยจากการศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัญหาของการจัดการเรียนการสอนของครูต้นแบบสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนักวิชาการต่าง ๆ พบว่า สภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครูต้นแบบ

1.1.1 ด้านผู้สอน ครูผู้สอนไม่เห็นความสำคัญ ขาดประสบการณ์ ขาดความรู้ในการสร้างสื่อ หรือองค์ประกอบต่าง ๆ เพื่อจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนไม่มีเวลาเพียงพอที่จะ

1.1.2 ด้านเนื้อหา เนื้อหาที่เรียนยาก ซับซ้อนเกินระดับพื้นฐานของนักเรียน จำนวนเนื้อหาที่เรียนที่เรียนไม่เหมาะสมกับเวลาที่ผู้เรียนได้เรียน เนื้อหาที่เรียนบางรายวิชาไม่เป็นปัจจุบัน ไม่เหมาะสมกับสถานการณ์

1.1.3 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอนไม่กระตุ้นความสนใจของผู้เรียนไม่หลากหลาย เพราะผู้เรียนมีพื้นฐานความรู้ที่แตกต่างกัน และรวมกันอยู่ในห้องเดียวกัน

1.1.4 ด้านสื่อและสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน 1) สื่อและอุปกรณ์ไม่เพียงพอกับความต้องการของผู้เรียน 2) การทำงานของระบบเครือข่ายและเครื่องคอมพิวเตอร์ในห้องเรียนที่ค่อนข้างช้าไม่สมบูรณ์ ทำให้ไม่สามารถเข้าไปสืบค้นหาข้อมูลที่ต้องการได้ 3) เวลาในการใช้งานและเรียนรู้ในสถานศึกษามีน้อยเกินไป 4) สื่อที่ทำโดยครูมักมีสภาพไม่น่าสนใจ

1.1.5 ด้านการประเมินผลการเรียน ปัญหาในการวัดและประเมินผล มีสาเหตุมาจาก 2 ประการ คือ 1) ปัญหาการวัดและประเมินผลด้านครูผู้สอน และ 2) ปัญหาการวัดและประเมินผลด้านเครื่องมือวัดผล

1.1.6 ด้านผู้เรียน คือ 1) ผู้เรียนมุ่งเน้นการเข้าหาสิ่งบันเทิง เกม หรือ การเข้าสังคมการพูดคุยมากกว่าจะเข้าสู่ด้านการเรียนรู้ 2) ผู้เรียนขาดความตั้งใจในการเรียนรู้ 3) ผู้เรียนใช้เครื่องมือในการสืบค้นข้อมูลไม่ถูกต้องและไม่เหมาะสม 4) ผู้เรียน เน้นความสนุกสนาน ขาดการใฝ่รู้ และ 5) ขาดการปลูกฝังการเป็นสังคมแห่งนักอ่าน

1.2 แนวทางการแก้ไขปัญหาของการจัดการเรียนการสอนของครูต้นแบบสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

1.2.1 ด้านผู้สอน ครูควรทำความเข้าใจเนื้อหาสาระ เกี่ยวกับจุดประสงค์การเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ให้เข้าใจก่อนดำเนินการจัดการเรียนการสอน ครูควรจัดทำหรือจัดหาสื่อ และนวัตกรรมทางการศึกษาใหม่ ๆ มาใช้กับนักเรียนหรือนำนักเรียนศึกษานอกสถานที่ ครูควรจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญครบทุกวิชา และสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้

1.2.2 ด้านเนื้อหา พบว่า ควรมีการพัฒนาการศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างละเอียดเพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ควรมีการจัดทำคู่มือเอกสารประกอบการใช้หลักสูตรควรมีการนำสาระและมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานไปจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับผู้เรียน

1.2.3 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า 1) จัดกิจกรรมที่หลากหลาย Active Learning 2) จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการใช้ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ 3) เชิญวิทยากรภายนอกเจ้าของภาษามาจัดและเสริมการจัดกิจกรรม และ 4) ครูควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รู้จักคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปบทเรียนด้วยตนเองให้มากยิ่งขึ้น ครูควรส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่ม โดยให้นักเรียนได้ฝึกวางแผนการทำงานการปฏิบัติตามแผนหรือขั้นตอนการทำงาน รวมถึงส่งเสริมกระตุ้นให้นักเรียนได้ประเมินผลสำเร็จของผลงานด้วยตนเอง

1.2.4 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า ครูควรดำเนินการสอนโดยการจัดกิจกรรมการเรียนสอนให้ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ครูควรจัดลำดับความสำคัญของเนื้อหาสาระสำคัญของวิชาที่สอนเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม สังคม สถานการณ์ในสังคมที่นักเรียนอยู่และสภาพการณ์ปัจจุบัน และมีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

1.2.5 ด้านสื่อและสนับสนุนการเรียนการสอน พบว่า การใช้สื่อของจริง สัมผัสได้ สสำรวจและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นให้สอดคล้องกับการเรียนการสอน ครูผลิตสื่อนวัตกรรมให้ตรงจุด ใช้แล้วเกิดผล นวัตกรรมทุกห้องต้องมีเทคโนโลยีที่ใช้ได้ให้ครูสอนเต็มที่ไม่มีงานนอก มีการแก้ปัญหาคือไม่เพียงพอของสื่อ ครูควรหาสื่อที่มีความหลากหลายเพื่อให้พอเพียงต่อความต้องการของผู้ใช้ ควรมีการจัดทำสื่อให้มาตรฐานและคุณภาพเหมาะสมสำหรับผู้เรียน ควรมีการประยุกต์ใช้สื่อจากธรรมชาติ

1.2.6 ด้านการประเมินผล คือ 1) ครูผู้สอนต้องกำหนดจุดมุ่งหมายของการสอนและการสอบให้ชัดเจน โดยจัดทำแผนการสอนและวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์ในสมุดประจำชั้นกับจุดประสงค์ในคู่มือครู ทั้งนี้เพื่อให้การสอบวัดมีเป้าหมายชัดเจน และสอดคล้องกับเป้าหมายในการเรียนการสอน 2) ต้องมีการวางแผนโดย

กำหนดจุดมุ่งหมายในการวัด กำหนดคุณลักษณะที่สอบวัด เลือกรูปแบบเครื่องมือ การสร้างข้อคำถามในเวลาที่เหมาะสม กำหนดแบบแผนการตรวจให้คะแนน การแปลผล ตลอดจนใช้ผลการสอบให้คุ้มค่า 3) ครูผู้สอนจะต้องใช้ผลการสอบแต่ละครั้งให้เกิดประโยชน์โดยตรงและโดยอ้อม ทั้งต่อตัวเด็กและตัวครูใน 4 ประการ คือ เด็กเก่ง-อ่อนวิชาใด เด็กคนนี้ เก่ง-อ่อน อะไรตรงไหน เด็กงอแงหรือไม่ปานใด และเครื่องมือที่ใช้มีคุณภาพเพียงใด 4) ครูผู้สอนจะต้องเสียสละเวลาในบางส่วนเพื่อการวัดผลและประเมินผล จะคุ้มค่ามากขึ้นถ้าหากครูผู้สอนสามารถจัดทำคลังข้อสอบ (Item Bank) ไว้ได้จะเป็นการดี เพราะจะช่วยให้ทวนเวลาและแรงงานในการสร้างหรือออกข้อสอบ 5) ควรศึกษาและทำความเข้าใจหลักสูตร ลักษณะธรรมชาติของกลุ่มประสบการณ์ และคุณลักษณะที่พึงเน้น ตลอดจนสมรรถภาพที่ต้องการ และจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ต้องใช้ในการวัดและประเมินผลนั้น ทั้งก่อนการเรียนการสอนและการสอบ ทั้งนี้เพื่อการสอนและการสอบ มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน 6) ควรศึกษาลักษณะรูปแบบของเครื่องมือ ตลอดจนข้อดีและข้อจำกัดของเครื่องมือแต่ละชนิดแล้วฝึกสร้างเครื่องมือเพื่อให้เกิดความชำนาญและเข้าใจในลักษณะของเครื่องมือ ซึ่งจะช่วยให้เลือกใช้เครื่องมือได้ถูกต้องตามคุณลักษณะที่ต้องการ 7) ควรจะต้องวางแผนในการสอบวัด โดยการทำการวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อกำหนดสัดส่วนความสำคัญของเนื้อหา หรือคุณลักษณะพฤติกรรมออกมาเป็นตัวเลขเพื่อประโยชน์ในการกำหนดจำนวนข้อสอบ และ 8) ครูควรจัดการวัดประเมินผลอยู่ตลอดเวลา ทั้งในและนอกสถานศึกษา และทั้งครู นักเรียน อย่างต่อเนื่องตามสภาพจริง ครูควรมีการตรวจสอบหาข้อบกพร่อง และปัญหาของนักเรียน ทั้งก่อนและหลังเรียน มีการวัดผลและประเมินผลระหว่างเรียน มีการวัดผลและประเมินปลายภาคเรียนสุดท้ายนำผลการประเมินไปปรับปรุงให้ดีขึ้น

1.2.7 ด้านผู้เรียน คือ 1) ครูและผู้ปกครองมีการปฏิสัมพันธ์กัน โดยเฉพาะนักเรียนที่ขาดเรียนบ่อย ให้คำแนะนำให้เห็นความสำคัญของการเรียน 2) เน้นการสอนเป็นรายบุคคล และ 3) ปลุกฝังค่านิยมใฝ่เรียนรู้ และให้เห็นถึงความสำคัญของการเรียน

2. การพัฒนารูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มี 3 ขั้นตอน คือ

1. การศึกษาแนวคิดทฤษฎีของทักษะการดำเนินชีวิต
2. การพัฒนารูปแบบ

3 การตรวจสอบรูปแบบ ได้ผลการพัฒนารูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ประกอบด้วย 5 ส่วน คือ

3.1 หลักการ

3.2 วัตถุประสงค์

3.3 กระบวนการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหาร การศึกษา ประกอบด้วย องค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิต ขั้นตอนการพัฒนาทักษะการ ดำเนินชีวิต หลักธรรมในการดำเนินชีวิต โครงการในการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต

3.4 การนำรูปแบบไปใช้

3.5 เงื่อนไขแห่งความสำเร็จ

3. นำเสนอรูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูต้นแบบ ตามหลัก ไตรสิกขา สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ได้รูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูต้นแบบ ตามหลักไตรสิกขา สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เป็นรูปแบบเชิงสัญลักษณ์ (SEMANTIC MODEL) มีหลักไตรสิกขา 3 อยู่ตรงกลาง มีขั้นตอนการพัฒนาการจัดการเรียน การสอน 9 ขั้นตอน เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูต้นแบบตามองค์ประกอบทั้ง 6 องค์ประกอบ ซึ่งการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูต้นแบบแต่ละองค์ประกอบใช้ โครงการในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน โดยมีกิจกรรมในการพัฒนา

ผู้วิจัยได้เสนอองค์ความรู้ใหม่จากผลการวิจัยรูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียน การสอนของครูต้นแบบ ตามหลักไตรสิกขา สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา คือ กระบวนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูต้นแบบ ตามหลัก ไตรสิกขา ดังนี้

1. การกำหนดองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนของครูต้นแบบ ตาม หลักไตรสิกขา ประกอบด้วย 1) ด้านผู้สอน 2) ด้านเนื้อหา 3) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน 4) ด้านสื่อและสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน 5) ด้านการวัดและประเมินผล และ 6) ด้าน ผู้เรียน

2. ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนของครูต้นแบบ ตามหลักไตรสิกขา คือ 1) การวิเคราะห์ความสามารถของผู้เรียน 2) การวิเคราะห์เนื้อหาสาระ 3) การวิเคราะห์ผู้เรียน 4) การกำหนดเป้าหมายหรือจุดประสงค์การเรียนรู้ 5) การสร้างแผนการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ 6) การกำหนดสื่อและแหล่งการเรียนรู้ 7) กำหนดวิธีการวัดผลและประเมินผล 8) การกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน และ 9) การนำไปใช้และประเมินเพื่อปรับปรุง

3. หลักไตรสิกขา คือ 1) การบูรณาการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาด้านศีล 2) การบูรณาการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาด้านสมาธิ และ 3) การบูรณาการ การจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาด้านปัญญา

4. คุณลักษณะของครูต้นแบบตามหลักไตรสิกขา มีลักษณะ ดังนี้

4.1 พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการพัฒนาตนเองในด้านศีล ได้แก่

1) พฤติกรรมที่เกื้อกูลช่วยเหลือกัน 2) ฝึกฝนทางวินัย เพื่อความดีงามยิ่งขึ้นไป 3) รักษา

ระเบียบวินัย ข้อบังคับของสังคมที่ตนอยู่ 4) ปฏิบัติหน้าที่และรับผิดชอบทางสังคมได้ถูกต้อง 5) มีความสัมพันธ์ที่ดีกับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ 6) มีความประพฤติทางกาย วาจาไม่เบียดเบียนผู้อื่นและตนเอง 7) มีความสัมพันธ์ที่ดีงาม เช่น ลูกศิษย์กับครู ผู้ใหญ่กับผู้น้อย

4.2 พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการพัฒนาตนเองในด้านสมาธิ ได้แก่

1) มีจิตใจตั้งมั่นแน่วแน่ 2) สามารถควบคุมตนเองได้ดี 3) มีจิตใจเข้มแข็ง หนักแน่น และมั่นคง 4) มีความตั้งใจ พากเพียรจนสำเร็จ 5) มีอุดมคติหรืออุดมการณ์ในการดำเนินชีวิต 6) มีจิตเป็นสมาธิสามารถทำงานให้สำเร็จไปด้วยดี และ 7) ไม่มีสิ่งใดสามารถรบกวนจิตใจให้เศร้าหมองได้

4.3 พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการพัฒนาตนเองในด้านปัญญา ได้แก่

1) มีการวางแผนในการดำเนินชีวิต 2) รู้จักมองโลกหรือชีวิตอย่างรู้เท่าทัน 3) มีกระบวนการคิดเป็นขั้นตอนและรอบคอบ 4) คิดแก้ปัญหา และทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยปัญญาบริสุทธิ์ 5) สามารถทำประโยชน์ให้กับผู้อื่น ด้วยจิตที่มีความสุข 6) คิดอะไรได้อย่างจริงจัง พิจารณาเรื่องราวได้ชัดเจนและถูกต้อง และ 7) มีการวางใจ วางท่าที ในความสัมพันธ์กับสิ่งทั้งหลายอย่างถูกต้อง

5. โครงการจัดการเรียนการสอนของครูต้นแบบ ตามหลักไตรสิกขา การพัฒนารูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูต้นแบบ ตามหลักไตรสิกขา สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ได้ดำเนินโครงการ จำนวน 3 โครงการ ดังนี้

5.1 โครงการ คิดใหม่ ใจใหม่ คนใหม่ มีกิจกรรมการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูต้นแบบ (SPIRIT : ศิล) 6 กิจกรรม ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ความเหมือนในความต่าง (ด้านผู้สอน)

กิจกรรมที่ 2 การจัดการเรียนการสอนโดยใช้บทบาทสมมุติ (ด้านผู้สอน)

กิจกรรมที่ 3 แผนใหม่ เกิดใหม่ (ด้านเนื้อหา)

กิจกรรมที่ 4 “ห้องเรียนสนุก” (ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน)

กิจกรรมที่ 5 กิจกรรมของเก่า เล่าใหม่

กิจกรรมที่ 6 “วัดอย่างไร ให้เกิดผล”

5.2 โครงการ การสร้างความสุขในองค์กร มีกิจกรรมการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูต้นแบบ (PEACEFUL : สมาธิ) 3 กิจกรรม ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 การจัดการเรียนการสอนโดยใช้สติกับการพัฒนาตน

กิจกรรมที่ 2 การจัดการเรียนการสอนโดยใช้สติในการทำงานร่วมกัน

กิจกรรมที่ 3 การจัดการเรียนการสอนโดยใช้สติกับการพัฒนาองค์กร

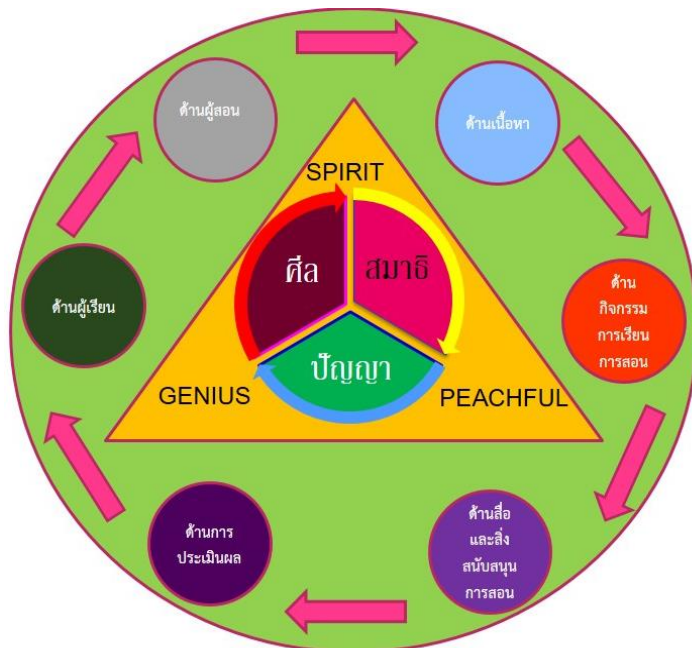
5.3 โครงการ ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองคิดอย่างมีวิจารณญาณ และมีวิสัยทัศน์ (GENIUS: ปัญญา) มีกิจกรรมการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูต้นแบบ 4 กิจกรรม ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 การสอนแบบโครงงาน

กิจกรรมที่ 2 การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning : PBL)

กิจกรรมที่ 3 การจัดการเรียนรู้การพัฒนาสมองเป็นฐาน (Brain Base Learning : BBL)

กิจกรรมที่ 4 การจัดการเรียนการสอนโดยใช้แผนที่ความคิด (Mind Mapping)

แผนภาพที่ 1 กระบวนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูต้นแบบ

อภิปรายผล

สภาพทั่วไปของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า จำนวนครูที่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 41 - 50 ปี และมีวุฒิ การศึกษาระดับปริญญาโท มีความคิดเห็นสอดคล้องกันในภาพรวม ว่าสภาพปัญหาการจัดการ เรียนการสอนของครูต้นแบบ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน คือ ด้านครูผู้สอน เพราะครูผู้สอน ถือว่าเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนการสอน และเป็นความต้องการจำเป็นในลำดับ ที่สำคัญที่สุดที่ควรจะได้รับพัฒนา จากการค้นคว้า งานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้องกับการ พัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูต้นแบบ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ไม่พบงานวิจัยที่สามารถเปรียบเทียบกันได้โดยตรง แต่มีงานวิจัยที่ใกล้เคียงกัน คือ งานวิจัยของ พระสมุห์สัมฤทธิ์ ติสสานุตโตโร (ตีสสา) (พระสมุห์สัมฤทธิ์ ติสสานุตโตโร (ตีสสา), 2559) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการจัดการเรียนการสอนด้วยโยนิโสมนสิการตามหลักกัลยาณมิตร ของครูต้นแบบในสังคมไทย พบว่า 1) ในคัมภีร์พระพุทธศาสนา พระสัมมาสัมพุทธเจ้าและพระ อริยบุคคลทั้งหลาย เป็นตัวอย่างของกัลยาณมิตรผู้ประเสริฐ เพราะเป็นผู้บำเพ็ญประโยชน์ต่อ มวลเทวดาและเหล่ามนุษย์อย่างมหาศาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งนับเป็นกัลยาณมิตรที่เลิศกว่ากัลยาณมิตรทั้งปวงเพราะเป็นผู้ชี้ทางพ้นทุกข์ให้แก่สรรพสัตว์ ทั้งปวง หลักกัลยาณมิตรธรรม 7 เป็นคุณสมบัติของมิตรดีหรือมิตรแท้ และโยนิโสมนสิการ เป็น หลักการใช้ความคิดอย่างถูกวิธีสร้างกระบวนการพัฒนาปัญญา ประกอบด้วย 10 วิธีคิด 2) กระบวนการจัดการเรียนการสอนด้วยโยนิโสมนสิการตามหลักกัลยาณมิตรของครูต้นแบบใน สังคมไทย โดยมีกระบวนการสอนคือ เริ่มเข้าสู่บทเรียน ดึงดูดให้นักเรียนเกิดความสนใจที่จะ เรียนรู้ด้วยการเสนอเนื้อหาให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ มีวิธีการนำเสนอบทเรียนที่น่าสนใจด้วยการ จัดกิจกรรมทั้งเดี่ยวและกลุ่ม โดยเป็นการกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดสมาธิที่แน่วแน่ในการเรียนรู้ ให้มากและสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนเพื่อเป็นการประเมินผลการเรียนรู้และนำผลการ เรียนรู้มาปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องด้วยความมีเมตตาจิต และ 3) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนด้วยโยนิโสมนสิการตามหลักกัลยาณมิตรของครูต้นแบบใน สังคมไทย มี 5 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 สร้างแรงจูงใจ (Motivation) บอกจุดมุ่งหมายของการเรียน ทบทวนความรู้พื้นฐานและสร้างแรงจูงใจเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจและมองเห็นคุณค่าของสิ่งที่ จะเรียน โดยใช้คำถามภาพหรือเสียง การสร้างแรงจูงใจให้กับผู้เรียนถือเป็นคุณลักษณะที่สำคัญ สำหรับการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนอันดับแรกในการพัฒนาการคิดและกระบวนการ เรียนรู้ตลอดจนเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ของนักเรียน ขั้นที่ 2 เสนอหลักการและ

สถานการณ์ตัวอย่าง (Example) นำเสนอสถานการณ์ตัวอย่างพร้อมกับกระบวนการคิดแบบ โยนิโสมนสิการและวิธีคิดที่สัมพันธ์กับกระบวนการแต่ละขั้น ขั้นที่ 3 ฝึกความสามารถในการคิด (Coach) โดยจัดกิจกรรมการฝึกเป็น 4 กิจกรรม ได้แก่ 1) กิจกรรมฝึกคิดเป็นรายบุคคล 2) กิจกรรมฝึกคิดเป็นกลุ่ม 3) กิจกรรมอภิปรายผลการคิด 4) กิจกรรมทบทวนผลการคิด และข้อสรุปของความคิด ขั้นที่ 4 ประเมินการคิด (Assessment) ประเมินการคิดของผู้รับการฝึกว่าเป็นไปตามลักษณะของวิธีคิดหรือไม่ โดยผู้รับการฝึกจะประเมินตนเองเพื่อเป็นข้อมูลให้ผู้รับการฝึกได้ทบทวนและปรับปรุงการคิดของตนด้วยความเป็นกัลยาณมิตรของครู

รูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูต้นแบบ ตามหลักไตรสิกขา สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ประกอบด้วย 5 ส่วน คือ 1) หลักการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูต้นแบบ 2) วัตถุประสงค์ของการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูต้นแบบ 3) กระบวนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูต้นแบบ 4) การนำรูปแบบไปใช้ 5) เงื่อนไขแห่งความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องในบางประเด็นกับ พิเชษฐ์ โพธิ์ภักดี ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของรูปแบบมี 3 ส่วน คือ 1) หลักการและ วัตถุประสงค์ 2) โครงสร้างและสาระสำคัญ 3) การนำไปสู่การปฏิบัติและเงื่อนไขความสำเร็จ (พิเชษฐ์ โพธิ์ภักดี, 2553)

การนำเสนอรูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูต้นแบบ ตามหลักไตรสิกขา สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบรูปแบบด้วยการแจกแบบสอบถาม นำมาปรับปรุง แก้ไข และนำเสนอรูปแบบ จากการตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูต้นแบบ ตามหลักไตรสิกขา สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พบว่ารูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูต้นแบบ ตามหลักไตรสิกขา สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า รูปแบบพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูต้นแบบ ตามหลักไตรสิกขา สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีความสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน มีความเหมาะสม ปฏิบัติตามได้ โดยพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูต้นแบบ หรือครูอื่น ๆ ผ่านโครงการ กิจกรรม ที่นำหลักไตรสิกขา มาบูรณาการกับองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอน

ผลจากการตรวจสอบองค์ประกอบของรูปแบบทั้ง 5 ส่วน คือ 1) หลักการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน 2) วัตถุประสงค์ของการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน 3) กระบวนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน 4) การนำรูปแบบไปใช้ 5) เงื่อนไขแห่งความสำเร็จ พบว่า

หลักการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูต้นแบบ ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก แสดงว่าหลักการมีความสอดคล้องต่อความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน มีความเหมาะสม ปฏิบัติตามได้ ทำให้เกิดการยอมรับได้ของผู้บริหารสถานศึกษาและครู

วัตถุประสงค์ของการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความถูกต้อง อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก แสดงว่าวัตถุประสงค์ มีความสอดคล้องต่อความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน มีความเหมาะสม ปฏิบัติตามได้ สามารถนำไปพัฒนา ปรับปรุง และส่งเสริมการดำเนินโครงการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน ตามหลักไตรสิกขา สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

กระบวนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูต้นแบบ ตามหลักไตรสิกขา ประกอบด้วย 1) องค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนของครูต้นแบบ 2) ขั้นตอนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูต้นแบบ 3) หลักไตรสิกขาที่นำมาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูต้นแบบ 4) โครงการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูต้นแบบ

1. องค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอน พบว่า ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความถูกต้อง อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงว่า องค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอน ทั้ง 6 องค์ประกอบ นั้น มีความสอดคล้องต่อความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน มีความเหมาะสม มีการดำเนินโครงการเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูต้นแบบ ตามหลักไตรสิกขา ที่ยอมรับได้และปฏิบัติได้ของรูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูต้นแบบ ตามหลักไตรสิกขา สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สอดคล้องกับสนธิ ศรีสำแดง ในหนังสือพุทธปรัชญา ที่กล่าวว่า ศาสนาพุทธมุ่งเน้นพัฒนากาย วาจา และใจ ให้สุจริต ไม่คิด พุด ทำ ในสิ่งที่ชั่ว สร้างความดีและทำใจให้ผ่องใส เป็นไปตามหลักของศีล สมาธิ และปัญญา ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาท หรือเป็นหลักที่ใช้ปฏิบัติในชีวิตประจำวัน การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขาจะเริ่มจากองค์ประกอบใดก่อนก็ได้ (สนธิ ศรีสำแดง, 2535)

2. ขั้นตอนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูต้นแบบ พบว่า ด้านความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงว่าขั้นตอนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ทั้ง 6 ขั้นตอน คือ การเตรียมแผนบริหารโครงการการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูต้นแบบ ตามหลักไตรสิกขา การดำเนินงานด้านองค์ประกอบหลัก การพัฒนาการจัดการเรียน

การสอนของครูต้นแบบ ตามหลักไตรสิกขา การดูแลติดตาม และพัฒนาครู การปรับปรุงและพัฒนาแผนการจัดกิจกรรม และการประเมินผลและเผยแพร่แผนการจัดการเรียนการสอนของครูต้นแบบตามหลักไตรสิกขา มีความสอดคล้องกับการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูต้นแบบ ตามหลักไตรสิกขา สถานศึกษา มีความเหมาะสม สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูต้นแบบ

3. หลักไตรสิกขาที่นำมาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูต้นแบบ พบว่า ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงว่า หลักสุจริต 3 เป็นหลักธรรมที่สอดคล้องกับการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู สามารถนำไปปฏิบัติได้ในโครงการ กิจกรรมของกระบวนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูต้นแบบ ตามหลักไตรสิกขา สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สอดคล้องกับสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ที่ทรงพระนิพนธ์ เรื่องความสุขหาได้ไม่ยาก กล่าวถึง การทำอย่างหนึ่ง ทางธรรมเรียกว่าดี เป็นวิถีทางของคนฉลาด และทางโลกยกย่องนับถือว่าดี การทำอย่างนี้ เรียกว่า สุจริต แปลว่า ประพฤติดี ประพฤติดีทางกาย เรียกกายสุจริต ประพฤติดีทางวาจา เรียกว่าวจีสุจริต ประพฤติดีทางใจ เรียกว่า มโนสุจริต ถือเป็นหัวใจของศาสนา โดยเกิด ศิล สมาธิ และปัญญา (สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก, 2556)

4. โครงการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูต้นแบบ ตามหลักไตรสิกขา พบว่า ด้านความถูกต้อง ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงว่า โครงการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูต้นแบบ ตามหลักไตรสิกขา ที่ประกอบด้วยกิจกรรมในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ให้ครูได้ฝึกฝนทักษะและสามารถนำประสบการณ์ที่ได้จากโครงการ กิจกรรม ไปใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนในชีวิตประจำวัน มีความสอดคล้อง และตอบสนองต่อความต้องการของสถานศึกษาที่จะนำไปพัฒนา ปรับปรุง และนำไปดำเนินการตามกระบวนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสมและมีความคุ้มค่า ซึ่งสอดคล้องกับ Schneider Barry H. ศึกษาผลของการใช้โปรแกรมการสอนทักษะชีวิต การเชื่อมต่อกับโลกแห่งความเป็นจริง Schneider เป็นครูที่สอนในโปรแกรมทักษะชีวิตในโรงเรียนมัธยม Smithers Secondary School มาแล้ว 12 ปี หลักการที่ใช้คือ ทักษะชีวิตต้องเป็นส่วนที่เป็นชีวิตจริง การฝึกทักษะในบริบทของโรงเรียนต้องเป็นการกระทำที่ได้รับคุณค่าอย่างชัดเจนทักษะที่เรียนต้องมีศักยภาพในการนำไปใช้ได้ทันที และในระยะยาวในชีวิตของนักเรียนทั้งที่บ้านและโรงเรียน พบว่า การก้าวออกไปนอกโรงเรียนทำให้เด็กเกิดความตั้งใจที่ดี นักเรียนได้รับประสบการณ์การทำงาน เมื่อเขา

ออกจากโรงเรียนเขาสามารถใช้ประสบการณ์ที่ได้จากโรงเรียนไปใช้ในการทำงานจริง (Schneider. Barry H., 1979)

การนำรูปแบบไปใช้ พบว่า ด้านความถูกต้อง ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงว่า การนำรูปแบบไปใช้มีความสอดคล้อง ตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริหารสถานศึกษา ยอมรับ มีความเหมาะสม คุ่มค่าที่จะนำรูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูต้นแบบ ตามหลักไตรสิกขา สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สอดคล้องกับเนตรชนก วิภาตะศิลปิน ได้ทำการศึกษา เรื่อง รูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามหลักไตรสิกขาในโครงการสามเณรปลูกปัญญาธรรม เพื่อทดสอบความสอดคล้องของโมเดล โครงสร้างตัวบ่งชี้ การพัฒนาเยาวชนตามหลักไตรสิกขา กับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผลการทดสอบพบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (เนตรชนก วิภาตะศิลปิน, 2558)

เงื่อนไขแห่งความสำเร็จ พบว่า ด้านความถูกต้อง ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงว่า เงื่อนไขแห่งความสำเร็จ มีความสอดคล้องเหมาะสมกับสถานการณ์ ตอบสนองต่อความต้องการของสถานศึกษาที่จะนำรูปแบบไปใช้ด้วยความร่วมมือของ ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง นักเรียน มีการประเมินผลโครงการกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ส่งผลต่อประสิทธิผลของการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูต้นแบบ ตามหลักไตรสิกขา สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สอดคล้องกับ Bender ได้สร้างโปรแกรมการพัฒนาทักษะชีวิตเพื่อใช้ในการพัฒนาทักษะชีวิตด้านส่วนตัว และด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคลสำหรับผู้เรียน (เกรด 7 อายุ 12 - 16 ปี) โดยใช้รูปแบบของโปรแกรมการวิจัยแบบกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียวที่มีการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (One group pre-test post-test experiment design) ซึ่งโปรแกรมทักษะชีวิตมีจำนวนครั้งในการทดลองทั้งหมด 12 ครั้ง และใช้เวลาครั้งละ 1.30 ชั่วโมง ผลจากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีทักษะชีวิตเพิ่มขึ้นหลังเข้าร่วมการอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 (Bender. Cornelia Johanna Getruida, 2002)

สรุป

รูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูต้นแบบ ตามหลักไตรสิกขา สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เป็นรูปแบบสำหรับพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู ตามหลักไตรสิกขา โดยเป็นการบูรณาการระหว่างเนื้อหา สาระวิชา (Content Knowledge) กับหลักไตรสิกขาและหลักวิชาชีพรู (Pedagogical) ที่จะต้อง

มุ่งพัฒนาสมรรถนะให้มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอน ตามสาระวิชาเฉพาะที่ บูรณาการกับเนื้อหาสาระกับศาสตร์วิชาชีพครู (Pedagogical Content knowledge : PCK) โดยการนำกระบวนการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาที่เหมาะสมกับหลักการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 บูรณาการร่วมกับชุมชนเป็นฐานในการเรียนรู้ เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเรียน การสอน อีกทั้งยังมีการหลอมรวมเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ากับการจัดการเรียนการสอน โดยมี หลักการ ดังนี้

1. วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน
2. ในการจัดการเรียนการสอนของครูต้นแบบต้องเน้นคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดกับผู้เรียน โดยสามารถวัดและประเมินผลได้อย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม
3. ในการจัดการเรียนการสอนของครูต้นแบบต้องเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล สอดคล้องกับการพัฒนาทางสมอง
4. มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีการ บูรณาการเพื่อสร้างองค์ความรู้ สร้างการคิดอย่างเป็นระบบ มีกระบวนการทางสังคม มีการ เสนอสถานการณ์และรู้จักการแก้ปัญหา รู้จักและสัมผัสประสบการณ์จริง กระบวนการจัดการ และลงมือปฏิบัติ มีกระบวนการวิจัย มีการพัฒนาสื่อ และการใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย การ ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และมีการวัดผลประเมินผลอย่างหลากหลายเพื่อให้เกิดการพัฒนาผู้เรียน อย่างแท้จริง
5. มีการพัฒนาตนเองของครูต้นแบบอย่างสม่ำเสมอ และนำเสนอผลงานทางวิชาการสู่ เวทีต่าง ๆ เพื่อพัฒนาวิทยฐานะของตน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะด้านนโยบาย

จากผลการวิจัยพบว่าสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครูต้นแบบ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ที่มีความต้องการจำเป็นในการ พัฒนา คือ ด้านครูผู้สอน เป็นความต้องการจำเป็นในลำดับที่สำคัญที่สุดที่ควรจะได้รับการ พัฒนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาควรนำไปกำหนดเป็นนโยบาย

2. ข้อเสนอแนะด้านการนำไปปฏิบัติ

สถานศึกษาควรส่งเสริมการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ให้ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา และนักเรียน ในสถานศึกษาได้มีส่วนร่วมในการวางแผน การกำหนดรูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคน

ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูต้นแบบหรือครูทั่วไป ตามหลักไตรสิกขา สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา แล้วนำไป ดำเนินการจัดทำโครงการ กิจกรรม เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู จนครูเกิด ความรู้ความเข้าใจและมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีทัศนคติที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่ เปลี่ยนแปลงไป ให้เหมาะสมกับสถานการณ์และเหตุการณ์ในปัจจุบัน และสนองต่อความ ต้องการของผู้เรียน ซึ่งโครงการ กิจกรรมที่ได้เสนอไว้ในงานวิจัยครั้งนี้มีหลายโครงการ หลาย กิจกรรม ซึ่งได้บูรณาการหลักไตรสิกขา กบองค์กรประกอบของการจัดการเรียนการสอน ดังนั้น สถานศึกษาจึงควรเลือกใช้โครงการ กิจกรรมที่เหมาะสมกับครูในสถานศึกษา

3. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ในบริบทของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ทั่วประเทศ ซึ่งมีความแตกต่างกันไปตามบริบท จึงควรทำการวิจัยเพื่อศึกษาแนวทางการนำ รูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในอีกหลายรูปแบบไปใช้ เพื่อความเหมาะสมแต่ละ บริบท หรือเพื่อนำมาบูรณาการจนเกิดประโยชน์สูงสุด ต่อนักเรียน ครูผู้สอน องค์กร ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

3.2 ควรทำการศึกษาวิจัยต่อไปโดยการพัฒนาองค์ประกอบการจัดการเรียน การสอน โดยเน้นเป็นรายด้าน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผล สำหรับทุกคนที่เกี่ยวข้อง ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- เนตรชนก วิภาตะศิลปิน. (2558). รูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามหลักไตรสิกขาในโครงการ สามเณรปลูกปัญญาธรรม. ใน *วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2535). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 5), กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานคร.
- _____. (2559). ทักษะแห่งอนาคตใหม่: การศึกษาเพื่อศตวรรษที่ 21. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 8(1), 139-144.
- บุญยืน ทูบแป้น. (2558). *ครูต้นแบบในอุดมคติ*. เรียกใช้เมื่อ 8 เมษายน 2558 จาก <http://203.172.131.10/pr/boony>

- พระสมุห์สัมฤทธิ์ ดิสสานุตโตโร (ดิสสา). (2559). รูปแบบการจัดการเรียนการสอนด้วยโยนิโสมนสิการตามหลักกัลยาณมิตรของครูต้นแบบในสังคมไทย. ใน *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พิเชษฐ์ โพธิ์ภักดี. (2553). การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนนิติบุคคล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ใน *ดุชนิพนธ์ครุศาสตร์ดุชนิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สนิท ศรีสำแดง. (2535). *พุทธปรัชญา*. กรุงเทพมหานคร: นีลนาราการพิมพ์.
- สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก. (2556). *ความสุขหาได้ไม่ยาก*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สุรวัดน์.
- สมหมาย อ่าดอนกลอย. (2556). บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม*, 7(1), 1.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2544). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เพื่อองฟ้าพรินติ้ง.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2540). *วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- Bender. Cornelia Johanna Getruida. (2002). *A Life Skills Programme for Learners in the Senior Phase: A Social Work Perspective*. เรียกใช้เมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2019 จาก <http://www.upetd.up.ac.za/thesis/available/etd-11222002-110633/>
- Schneider. Barry H. (1979). An Elaboration of the Relationship Between Parental Behavioral and Children's Moral Development. *Dissertation Abstracts International*, 39(78), 41-52.